

Lista Fuglestasjon 2024

En munk (*Eurasian Blackcap, Sylvia atricapilla*) hann utstyres med nanotag ved Lista Fuglestasjon. Foto: Jan Erik Røer.

Aïda López & Jan Erik Røer

Lista Fuglestasjon gjennomførte i 2024 overvåkingen av fugletrekket i området ved Lista Fyr på samme måte som tidligere år. Den uavbrutte rekken med overvåking teller nå 35 sesonger. Standardisert nettfangst og trekkteλλinger foregikk som tidligere fra 15. mars–10. juni og 15. juli–15. november. Mest bemerkelsesverdig ved stasjonen i 2024 var svært tidlig vårtrekk hos mange arter, samt lave antall spurvefugler generelt. Få spurvefugler medførte at antall ringmerkede fugler i overvåkingsfangsten var rekordlavt.

Totalt ble det registrert 1 871 fugler i standardfangsten ved fuglestasjonen i 2024. Dette er 824 færre fugler enn i 2023, mens det i 2023 ble fanget 1 005 færre fugler enn i 2022. Antallet i 2024 var dermed mindre enn halvparten sammenlignet med 2022.

Totalt ble det fanget 538 fugler om våren og 1 333 om høsten. Dette er henholdsvis 34 % og 66 % lavere enn gjennomsnittet. Fangsttallene

i 2024 var de klart laveste siden overvåkingen startet i 1990.

De lave tallene var gjennomgående for nesten alle arter, og det var kun gjerdesmett som hadde antall over gjennomsnittet for både vår og høst. Siden antallene generelt var lave, er det ikke enkelt å trekke fram noen arter, men tilbakegangen var størst på høsten. Den rammet også tallrike arter minst like hardt som de mindre vanlige.

En lappiplerke (Red-throated Pipit, *Anthus cervinus*) hadde tilhold ved Lista Fuglestasjon i perioden 5.-8. mai 2024. Dette er en sjelden art ved stasjonen om våren, og denne fuglen er det første dokumenterte vårfunnet. Foto: Diogo Portela.

Ved stasjonen har vi brukt minimum 3 timer hver morgen på å telle fugler på trekk langs kysten. Dette tilsvarer minst 630 timer med telling i løpet av vår- og høstsesonger. Det ble loggført til sammen 597 360 fugler fra våre feltobservasjoner i løpet av året. Stær, svarttrost og fiskemåke er artene det ble summert flest av.

Vårsesongen

De gjennomsnittlige temperaturene ved fuglestasjonen var svært milde fra mars til mai. Temperaturen lå over normalen mer eller mindre sammenhengende fra 14.-15. februar til 15. april, med unntak av 4 dager rundt 4.-5. april. I perioden 15.-28. april lå temperaturen sammenhengende under normalen. April endte dermed ut med en temperatur lik normalen. Etter et væromslag 28.-29. april var resten av vårsesongen rekordvarm. Temperaturen i mai var 4,9°C høyere enn normalt ved Lista fyr. Finværet ga lite regn og mai ble en tørr måned.

Ringmerking vår

Antall fugler ringmerket denne våren var 34 % under gjennomsnittet. Antall merkede arter var likevel høyere enn året før. «Topp-5 artene» i nettene var rødstrupe (75), løvsanger (67), gransanger (62), tornirisk (50) og fuglekonge (39).

De fleste sangerne ble merket i veldig lave antall. Løvsanger, hagesanger, møller og torsanger ble merket hhv. 45 %, 67 %, 38 % og 54 % under gjennomsnittet, noe som er blant de laveste tallene siden 1990. Gransanger visste imidlertid høye antall, med 46 % ringmerket over normalen.

Antall gjerdesmett merket denne våren var det dobbelte av normalen, med totalt 18 individer (gjennomsnitt er 9). De store trostene ble ringmerket i veldig lave antall, enda lavere enn de siste årene. Merketallene for måltrost, svarttrost og gråtrost lå fra 62-75 % under gjennomsnittet. Steinskvett lå på samme nivå (-64%), og fikk det laveste tallet i overvåkingsfangsten for vårperioden så langt.

Tornirisk var den eneste finken som ble merket i antall over gjennomsnittet, ellers var antallet finkefugler generelt svært lavt i fangsten. Bokfink, grønnfink og grønnsisik fikk alle fangsttall fra 70-91 % under gjennomsnittet. Våren 2024 var den første noen gang uten noen gulspurv i fangsten, og den sjettede på rad uten noen rosenfinker i nettene.

Til slutt fra våren kan nevnes at også jernspurv og heiplerke ble merket i veldig lave antall, mens linerle var et lyspunkt med et pent antall fugler. En trostesanger og en busksanger ble

For første gang ble kanadatrane (*Sandhill Crane, Antigone canadensis*) registrert ved Lista Fuglestasjon. Her er fuglen fotografert på Vågsvollmarka 1. april 2024 av Gunnar Gundersen.

ringmerket i mai. Dette er hhv. den 2. og 7. merkingen på våren av disse artene siden 1990.

Overvåking av steinskvettens hekking i stasjonsområdet fikk mindre oppmerksomhet enn tidligere i 2024 på grunn av knapphet på personale. Ut fra observasjoner antar vi at hekkesesongen var nokså normal, med 10 reir funnet i fyrområdet på kort tid (Gunnarhaug, Vågsvollvåien og Vågsvollvika). Det ble ringmerket unger i 5 av reirene (totalt 25 individer), inkludert 2 reir med 7 unger hver.

Vårobservasjoner

I observasjonsmaterialet var resultatene for 2024 og langtidstrendene mer positive enn i fangstmaterialet på våren. Dette gjelder spesielt ikke-spurvefugler. Sjøfugltrekket var generelt godt på våren.

Kortnebbgås, grågås og stokkand ble observert i rekordtall, mens siland hadde sitt nest høyeste vårtall. I tillegg hadde gravand, skjeand, snadderand, brunnakke, stjertand, krikand, toppand, ærfugl, svartand og kvinand høyere antall enn normalt om våren.

For mange av vadefuglene er forekomsten om våren nokså variabel. Mange av dem var tallrike. Småspove, storspove, lappspove, brushane, sandløper, myrsnipe, rugde, strandsnipe,

skogsnipe og gluttsnipe fikk alle registrert tall godt over normalen.

Av de mer regulært forekommende vadefuglene med tall under gjennomsnittet må vipe nevnes, da arten har hatt en sterk tilbakegang. Fjoråret (2023) var imidlertid et lyspunkt med det høyeste vårantallet siden 2014. Våren 2024 var andre år på rad med antall over 1600 individer talt ved fuglestasjonen. Selv om dette er markert høyere enn tallene for 2019-2022 (812-900 individer) er det fortsatt svakt sammenlignet med tall fra før 2014. Det kan imidlertid se ut som om nedgangen har flatet ut.

Brushane har også hatt en svak langtidstrend om våren på Lista. Mens antall observasjoner for denne arten har vært mellom 0 og 5 individer de siste årene, ble det summert 52 individer denne våren. Dette er det høyeste antallet siden 2004.

Den milde perioden fram til midten av april medførte at mange arter ankom langt tidligere enn normalt. De ni artene med forventet ankomst før 16. april (analysert i årsrapporten for Jomfruland og Lista), ankom i gjennomsnitt hele 9,0 dager før forventet i forhold til vår fenologiindeks. Mest ekstreme var rødvingetrost (16 dager) og måltrost (19 dager). Etter at tidligtrekkerne i stor grad hadde unnagjort trekket, og temperaturen gikk ned i andre halvdel av april, ankom det få fugler før varmluftsinnsiget 28. april. Dette værssystemet gjorde etter hvert mai rekordvarm. Denne perioden ga en rekke nye tidligrekorder (første ankomstdag).

I løpet av våren var det noen få bemerkelsesverdige eller sjeldne arter. Kanadatrane ble for første gang registrert på stasjonen, og dette var andre funn for Farsund kommune. De mest spesielle registreringene ellers var amerikakrikkand, hvitvingesvarterterne (2. funn), stork, silkehegre, svartglente, bieter, aftenfalk, rødhodevarsler, østsanger, trostesanger, busksanger, rødtoppfuglekonge, nattergal, dvergfluesnapper og kornspurv.

Høstsesongen

Temperaturen var høyere enn normalt, med 0,6°C over gjennomsnittet fra juli til oktober. I begynnelsen av september var det ekstremt

Trostesanger (Great Reed Warbler, *Acrocephalus arundinaceus*) ringmerket ved Lista Fuglestasjon 24. mai 2024. Dette er kun den andre trostesangeren som ringmerkes i den standardiserte fangsten ved stasjonen. Foto: Jonas Langbråten.

varmt, og i oktober var temperaturen hele 1.6°C over normalen. Nedbørmengden var høyere i juli og lavere i september, men gjennomsnittet var normalt. Det var mange dager med sterk vind eller regn som hindret nettfangst. Det var totalt 31 dager uten ringmerking denne sesongen (sammenlignet med 39 dager i 2023 og 29 i 2022).

Ringmerking høst

Antall fugler ringmerket høsten 2024 var 66 % under gjennomsnittet, og klart det aller svakeste året siden starten for overvåkingen i 1990. Til sammen ble 57 arter fanget, 4 færre enn året før. «Topp-5 artene» i nettene var blåmeis (152), løvsanger (151), gjerdesmett (131), fuglekonge (102) og svarttrost (88).

85 % av artene som vanligvis fanges i nettene (unntatt de med lavt sesongfangsttall (< 5 ind.)), ble fanget i antall som ligger mellom 35 % og 100 % under gjennomsnitt. Bare 2 av de 46 vanligst fangede artene ble fanget i positive tall (over snittet). Dette var gjerdesmett (+13 %) og gransanger (+42 %).

De store trostene ble ringmerket i lave antall i likhet med de siste årene, bortsett fra svarttrost, som ble fanget i relativt normale antall (-4%).

Måltrost, rødvingetrost og gråtrost ble ringmerket i antall som er mellom 57 % og 82 % under gjennomsnittet. Andre arter av småtroster som rødstrupe, buskskvett og steinskvett hadde også en dårlig sesong, med henholdsvis 59 %, 35 % og 45 % lavere merketall enn normalt. Alle piplerker og erler ble ringmerket mellom 66 % og 100 % under gjennomsnittet, bortsett fra linerle (-19 %). I tillegg til de dårlige resultatene, er dette første gang de siste 16 årene at det ikke fanges gulerle på høsten.

Alle meisene ble ringmerket i svært lave tall, mellom 70 % og 97 % lavere enn gjennomsnittet. Blåmeis, som er arten som fanges i høyest antall om høsten på Lista, ble fanget i antall som er 85 % under gjennomsnittet, noe som også er det laveste antallet siden 1990.

Alle sangere, bortsett fra gransanger, hadde også dramatisk lave antall i ringmerkingen. Det gjelder spesielt løvsanger, munk, hagesanger, møller og torsanger (ringmerket mellom 51 % og 93 % under gjennomsnittet). Løvsanger, munk, hagesanger og torsanger hadde de laveste fangsttallene siden 1990.

Finkefugler og buskspurve viste også svært lave antall i ringmerkingen, bortsett fra tornirisk

Natt til 8. november var det et betydelig fugletrekk over Lista. Neste dag kom store trosteflokker tilbake fra havet, trolig grunnet tåke/dårlig vær. Radarbildet fra NINAs «Robin» fugleradar kl. 12.57 viser med punkter fuglenes posisjon og halen retningen hvor de kommer fra. Ansamlingene av punkter i fiolett, gult og delvis oransje som beveger seg i retning mot nordøst er svarttrostflokker. Enkeltpunktene med hale som har andre retninger er trolig andre arter eller bare dataforstyrrelser.

og sivspurv som fikk fangsttall «bare» 16 % og 19 % under gjennomsnitt. Bokfink, bjørkefink, dompap, grønnfink, gråsisik og grønnsisik ble ringmerket mellom 70 % og 100 % under gjennomsnittet. En polarsisik ble fanget i nettene denne høsten.

Utenfor den standardiserte ringmerkingen farge-merket vi skjærpiplerke med lyd og klappfeller med melormlarver som åte, men kun 3 individer ble fanget.

I den standardiserte sesongfangsten fortsatte vi å fargemerke alle svartstruper, buskskvetter, steinskvetter, linerler og skjærpiplerker.

Lokking med avspilling av uglelåter, primært perleugle, ble brukt under netter når været var passende (ikke-standardisert). Vi fanget imidlertid ikke en eneste ugle.

Høstobservasjoner

I vårt observasjonsmateriale ble noen arter registrert i svært høye antall. Av disse hadde gråhegre, gulbrynsanger og svarttrost rekordtall denne høsten, mens krykkje, grålire, fiskemåke og tornskate fikk sin tredje beste høst. Knoppsvane, brunnakke, havlire vendehals,

stillits og grønnsisik fikk sesongtall som var blant de 5-6 beste siden 1990.

Noe ekstraordinært skjedde 8. november. Etter et kraftig nattetrekk observerte vi på morgenen store trosteflokker, hovedsakelig svarttrost, som kom tilbake fra havet (sannsynligvis etter at de møtte tåke/dårlig vær før de nådde land). Denne morgenen ble 37 500 svarttrost anslått å trekke inn over Lista fyr. Vi fikk et dagsantall av svarttrost som langt overgår normaltall for hele høsten, der gjennomsnittet bare er 1040 individer.

Sesongen ellers var imidlertid preget av svært lave tall hos spurvefuglartene, der observasjonsmateriale hadde lignende resultater som i ringmerkingen. Svartmeis, toppmeis, granmeis og blåmeis ble sett mellom 76 % og 100 % lavere enn gjennomsnitt. Løvsanger, munk, hagesanger, møller og torsanger ble sett mellom 42 % og 82 % under gjennomsnitt. Hagesanger kom dårligst ut med 17 observasjoner (gjennomsnitt 90) denne høsten, noe som var rekordlavt. For måltrost, gråtrost, svarthvit fluesnapper, rødstjert, jernspurv, gulerle og bokfink var det mye det samme med tall mellom 51 % og 84 % under gjennomsnitt.

Gransanger (Common Chiffchaff, *Phylloscopus collybita*) var en av få arter med tall over gjennomsnittet i den standardiserte fangsten ved Lista Fuglestasjon høsten 2024. Bildet viser to gransangere fanget den 4. november ved stasjonen. Fuglen til høyre er en gransanger av underarten *tristis*. Foto: Jonas Langbråten.

De fleste vanlige vadefuglene viste bedre resultater. Lappspove, steinvender, polarsnipe, sandløper, fjæreplytt, enkeltbekkasin, skogsnipe, rødstillk, grønnstillk og gluttsnipe ble observert i tall over gjennomsnittet, mens de tre spoveartene småspove, storspove og svarthalespove alle fikk nye rekordtall, de høyeste siden 1990. Andre arter har imidlertid vært mindre tallrike enn normalt, slik som vipe, tundralo og myrsnipe.

Det er verdt å nevne at vipe (meget sterk nedgang siden 2007 i fuglestasjonsområdet) ble registrert i høyere tall høsten 2022 enn perioden 2016–2021. Høsten 2024 ble det sett totalt 449 viper i området, noe som er den tredje beste høsten etter 2015.

Det har vært en del spesielle eller sjeldne arter i området i løpet av høsten. De mest bemerkelsesverdige registreringene har vært sabinemåke, svartehavsmåke, balearlire, silkehegre, hvitryggspett, gulbrynsanger (rekordantall), rødtoppfuglekonge, rosenstær, russe-svartstrupe, sitronerle og båndkorsnebb.

Med alle høstens arter endte Lista Fuglestasjon opp med totalt 240 arter i sitt stasjonsområde i 2024. Dette er fire arter flere enn i 2023, men fem færre enn i 2022.

Fenologi

Vi har samarbeidet nært med Jomfruland Fuglestasjon i BirdLifes prosjekt for overvåking av trekkfuglene i Sør-Norge. I tillegg til å overvåke variasjoner i antall av de ulike artene fra år til år, har vi de siste årene analysert materialet for endringer i det tidsmessige trekkforløpet. Stasjonenes fenologi-indeks på våren basert på 30 fuglearter, har vist at trekket er forskjøvet fram (tidligere) med 3,7 dager fra 1990 til 2023. For 2024 med mild mars og varm mai, ble det mange tidligrekorder og årets indeksverdi endte opp hele 6,3 dager tidligere enn i 1990, noe som er ny tidligrekord for indeksen. Trenden økte dermed endringen for hele perioden 1990–2024 til 3,9 dager tidligere trekk.

Forskning

Radat

Lista BO samarbeider med Norsk institutt for naturforskning (NINA) i et prosjekt kalt VisAvis, som skal gjennomføres fra 2022 til 2026. NINA er ansvarlig for prosjektet, som er finansiert av Norges forskningsråd.

Prosjektet har som mål å kartlegge de viktigste trekkrutene og trekktidene for de ulike artene i Norge. Kartlegging av fugletrekk vil være viktig for å redusere konflikter med dyrelivet, samt sikre en mer miljøvennlig plassering av vind-

To Motus-antenner er satt opp på sjøfuglbu ved Lista Fuglestasjon. Foto: Jan Erik Røer.

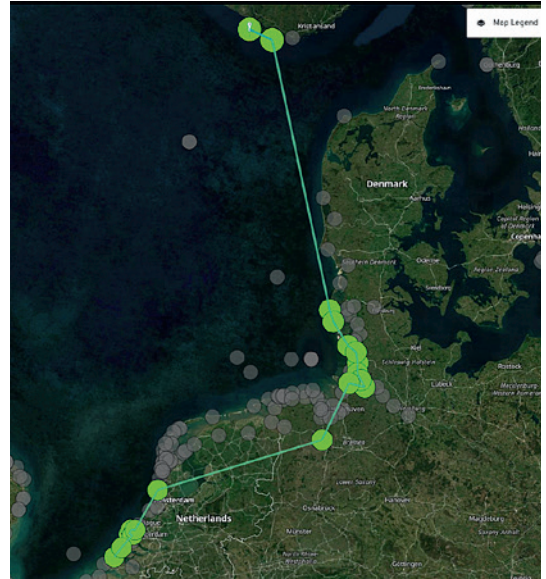
turbiner. I tillegg er det nødvendig å sikre tilstrekkelig kvalitet på konsekvensutredninger før utbygging, forklares det på NINAs nettsider. Se for øvrig Cordes mfl. (2024).

En radar ble installert ved Lista fyr, og feltarbeidet ble utført i 2023 og 2024. Lista Fuglestasjon hadde hovedansvaret for bakkeverifisering av radarsporene på Lista ved å registrere arter og antall fugler som trakk forbi, og logge disse. De to siste årene av programmet (2025 og 2026) vil bli brukt til dataanalyse, rapportering og publisering.

Radiosendere

I 2024 startet stasjonen et samarbeid med Universitetet i Oldenburg, som jobber med et fugleforskningsprosjekt. Det er en del av et stort nettverk (Motus Wildlife Tracking System), med basestasjoner langs hele Nordsjøen.

Formålet med eksperimentet er å studere potensielle effekter av vindturbiner på individuelle fuglearter, og å se på andelen fugler av en art som velger å fly offshore fremfor å følge kysten/over land eller den korteste ruten til land, og hvilke værforhold som påvirker denne andelen.

En måltrost utstyrt med Motus radiosender ble avlest av 20 mottakerantenner i løpet av 14 dager. Det tok først hele 11 dager fra merking før den forlot Norge. Da gikk trekket raskt, fra Lindesnes til Sylt i Tyskland på nøyaktig 7 timer, før den til slutt endte opp med siste avlesning nær Rotterdam tre dager senere.

Ved hjelp av små nanotagger festet til fugler kan prosjektet gjennomføre en detaljert studie av romlige og tidsmessige registreringer av flygingene til de merkede fuglene. Dette kan være avgjørende for å vurdere den arts- spesifikke risikoen og mulige avbøtende tiltak. Fuglene utstyres med små, svært lette sendere, som er festet som en ryggsekk og faller av etter noen uker.

Totalt 100 radiosendere ble festet på spurvefugler på Lista i løpet av høsten 2024 og 2025. 41 fugler ble merket i 2024, og 33 av dem (80 %) fikk sine signaler registrert av mottakerantenner i Norge, Danmark, Tyskland, Nederland og Belgia. En måltrost fikk sitt trekk registrert av hele 20 mottakere i løpet av 14 dager, mens både munk og hagesangere hadde trekkspor registrert av 12–13 mottakerantenner.

Det internasjonale samarbeidet og standardisering for Motus Wildlife Tracking System gjør det mulig å skape et globalt nettverk. Dette betyr at ikke bare ett vitenskapelig team drar nytte av hver stasjon som opprettes, men at kunnskapen kommer hele miljøet av fugleforskere til gode gjennom åpne data.

Fuglekassesnekring var et populært tiltak under Lista fuglefestival helgen 7.-8. september. Foto: Jonas Langbråten.

Publikum

Fuglestasjonen guidet veldig få skoler og private besøkende i samarbeid med Besøkssenter Våtmark Lista i 2024.

Vi tilbød i august 2024 et ringmerkingskurs for nybegynnere. Dette er en kombinasjon av 2,5 timer teori og 10 timer praksis i felt. Standardisert ringmerking, identifikasjon, biometriske målinger, alder, kjønn og myting er noe av innholdet. Kurset ble i år utført med totalt 7 deltakere.

Helgen 7.-8. september arrangerte vi Lista fuglefestival. I år var det flere som hjalp Lista Fuglestasjon og Besøkssenter Våtmark Lista med arrangementet. Vi er veldig takknemlige for å ha en festivalkomiteé med bl.a. medlemmer fra BirdLife Lister lokallag, og håper at vi kan fortsette med det! Programmet inneholdt Bird Race, forskjellige arrangementer for både barn og voksne, fjærquiz, natursti, fuglekassesnekring, fugletur med guide, ringmerking, grilling, quiz og foredrag av Axel Thorenfeldt.

Bemanning

Stasjonens ledelse har blitt drevet av Aïda López (stasjonsleder) og Jan Erik Røer i hennes fravær. Benito Sánchez, David Santos, Torborg

Berge, Aïda López, Landelin Winter og Christina Ninou har vært ansvarlige ringmerkere. Jan Erik Røer og Gunnar Gundersen har assistert dem gjennom året. Diogo Portela jobbet hos oss for å registrere den standardiserte tellingen og radarobservasjonene. Fuglestasjonen hadde fire frivillige fra Tyskland, Frankrike, Nederland og Irland. Flere av de frivillige oppholdt seg i perioder over flere måneder.

Økonomi og driftstøtte

Fuglestasjonen mottok tilskudd eller støtte fra Agder Fylkeskommune (prosjektstøtte), Miljødirektoratet (overvåking/rapport), Statsforvalteren i Agder (vilttiltak), Natur og Fritid og BirdLife Norge. Disse midlene er essensielle for å kunne dekke kostnadene knyttet til lønn, godtgjørelser, utstyr og reiseutgifter til daglig ledelse, samt til de frivillige ornitologer som deltar i arbeidet ved stasjonen. Vi takker alle bidragsyterne for økonomisk støtte og alle observatører og frivillige for innsatsen i 2024.

Litteratur

Cordes, L.S., Hamre, Ø., Nilsson, A. L. K., López, A., Portela, D., Røer, J. E. & May, R. 2024. Bird migration at Lista and Utsira 2023. *NINA Report 2483*. Norwegian Institute for Nature Research.